

การปลูกฝังและการต่อต้านระเบียบวินัยของทหารเกณฑ์

อิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ

กนกวรรณ ธารารวรรณ

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม

มหาวิทยาลัยมหิดล

ittipong_456@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความ “การปลูกฝังและการต่อต้านระเบียบวินัยของทหารเกณฑ์” ทำการศึกษาด้วยวิธีวิทยาเชิงชาติพันธุ์วรรณา ผู้วิจัยได้สมัครเป็นทหารเกณฑ์เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีดำเนินชีวิตที่เป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดการแสดงออกของความรู้สึกและพฤติกรรมต่าง ๆ ของทหารเกณฑ์ ผู้วิจัยพบว่า ความมีระเบียบวินัยที่เกิดขึ้นกับทหารเกณฑ์อาศัยการแบ่งแยกปิดกั้น ควบคุมและจัดวางตามตำแหน่งระหว่างพื้นที่กับเวลาอย่างเคร่งครัด ตารางเวลาระเบียบการปฏิบัติประจำวันเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้ทหารเกณฑ์อยู่ในบรรทัดฐานที่ทุกคนต้องปฏิบัติ ชุดความรู้ของความเป็นทหารทำการส่งผ่านด้วยวิธีการฝึกอันมีวาทกรรมและอำนาจอำพรางอย่างแนบเนียน สุดท้ายผู้วิจัยพบว่าการบังคับควบคุมทำให้เกิด “ร่างกาย” แบบใหม่ร่างเดิมถูกจำกัดลงเหลือแค่ตัวตนหนึ่ง ยังผลให้การต่อต้านทุกรูปแบบเป็นโมฆะ

[วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ 33 ฉบับที่ 2 ปี พ.ศ.2557]

คำสำคัญ: อำนาจในตน, การปลูกฝัง, ระเบียบวินัย, การต่อต้าน, ทหารเกณฑ์

Cultivation and Resistance against Discipline among Soldiers

Ittipong Thongsrikate

Kanokwan Tharawan

Institute for Population and Social Research

Mahidol University

ittipong_456@hotmail.com

Abstract

Article “Cultivation and resistance against discipline among soldiers.” was conducted using ethnographic approach. The researcher participated as a conscript to explore culture and life style which established emotions and behaviors of soldiers. The results showed that discipline among conscripts depend on separation, blockage, control and appropriate positioning between space and time. Daily routine schedule is the main key that forces all soldiers to adhere to the norm. The set of military knowledge is transferred by drills under the neat concealment of discourse and power. Lastly, we found that the force and control could form a new “body” of individuals to be replacement as an object. All types of resistance become void eventually.

[Thammasat Journal, Volume 33 No.2, 2014]

Keyword: Biopower, Cultivation, Discipline, Desistance, Soldiers

บทนำ

“สถาบันค่ายทหาร” เป็นสถาบันหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อกิจเฉพาะอย่างของสังคมมีการจัดการและควบคุมผู้ที่อาศัยอยู่ในสถาบันแห่งนี้อย่างเป็นระเบียบ โดยอาศัยระเบียบวินัยเป็นตัวกำหนดบรรทัดฐานให้บุคคลในพื้นที่สถาบันค่ายทหารมีแบบแผนเดียวกัน การที่ปัจเจกบุคคลต้องเข้ามาเป็นทหารเกณฑ์จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิตตามปกติที่เคยปฏิบัติมาขณะเป็นพลเรือนเสียใหม่ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการเปลี่ยนแค่ชั่วคราวหรือแสดงบทบาทสมมติด้วยการเป็นทหารเกณฑ์ พลเรือนที่เข้ามาอยู่ในค่ายทหารจึงต้องมีการใช้ชีวิตต่างกับผู้ที่อาศัยนอกค่ายทหาร เมื่อเข้ามาเป็นพลทหารก็ต้องฝึกระเบียบวินัยแบบทหาร ฝึกการใช้ชีวิต ฝึกการใช้อาวุธ การอยู่ร่วมกัน เรียนรู้ความรู้วิชาทหารที่ทางกองทัพได้จัดไว้เป็นหลักสูตรการฝึก ทหารเกณฑ์ไม่ว่าจะเป็นหน่วยใดต้องทำตามการฝึกให้ครบตามหลักสูตรตามชั่วโมงการฝึกที่กำหนดไว้มิให้บกพร่องภายใต้ระยะเวลาที่สถาบันค่ายทหารกำหนดขึ้นมาเพื่อปล้ำพลังพฤติกรรมเดิมที่เคยมีของพลเรือนให้กลายเป็นทหาร (เกณฑ์)

เมื่อปัจเจกบุคคลได้รับการตรวจเลือกผ่านเข้าสู่ระบบของทหารคัดเอาเฉพาะผู้ที่ผ่านเกณฑ์ ด้วยระบบความสมัครใจและการบังคับตามกฎหมาย ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจำนวนหลายร้อย หลายสิบ คนคละขนาดของจำนวนคนไปตามขนาดของภูมิภาคต้องเข้ามาใช้ชีวิตในการเรียนรู้ระเบียบวินัยของทหารเป็นระยะเวลากว่า 10 – 12 สัปดาห์สำหรับการฝึก “ค่ายทหาร” ที่มีการปิดล้อม การตีตารางเวลา การจัดพื้นที่ตามหน้าที่ใช้สอยได้ต้อนรับปัจเจกชนที่มีความหลากหลายเข้ามาสู่โลกของระเบียบวินัยอย่างสมบูรณ์ผู้ที่เข้ารับการฝึกจะถูกแยกและจัดวางไปตามตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ใหวเวียนสลับสับเปลี่ยนไปตามกิจกรรมที่วางไว้อย่างเป็นระบบทำการควบคุมร่างกายของทหารเกณฑ์ภายใต้กฎระเบียบข้อบังคับ การใช้ชีวิตในค่ายทหารที่เป็นบ้านหลังใหม่ภายใต้ระยะเวลาตลอด 24 ชั่วโมงพร้อมกับใส่ชุดของความรู้ที่ว่าด้วย “วิชาทหาร” ให้แก่ทหารเกณฑ์ตามช่วงระยะเวลาที่แบ่งซอยอย่างเป็นระบบและให้ความสำคัญในรายละเอียดเกือบทุกขั้นตอนตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงช่วงเวลาของการพักผ่อนชุดของการฝึกที่เรียงลำดับจากง่ายไปยากจนถึงขั้นตอนการประเมินผลของความรู้ที่ได้จากการฝึก สิ่งเหล่านี้ถูกเรียงร้อยให้กลายเป็นข้อบังคับที่เมื่อใครฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามก็จะถูกลงโทษ การลงโทษเปรียบเสมือนการรักษาไว้ซึ่งกฎระเบียบที่สร้างความเป็นวินัยให้ถาวรและมั่นคง อาจกล่าวได้ว่าวินัยทำงานโดยการควบคุมร่างกายบนพื้นที่จึงต้องการควบคุมพื้นที่ปิดที่เฉพาะเจาะจง เช่น โรงพยาบาล โรงเรียน ค่ายทหาร โรงงาน ฯลฯ มีการแบ่งพื้นที่เป็นส่วนๆหรือตารางซึ่งมีการกระจายร่างกายของปัจเจกบุคคลไปตามส่วนต่างๆอย่างมีระเบียบแบบแผนพื้นที่แต่ละส่วนหรือแต่ละตารางจะมีคุณค่าหรือเป้าหมายเฉพาะของมันซึ่งต้องเลือกร่างกายที่เหมาะสมลงไป (ธีรยุทธ บุญมี ,2551:165)

ปัจจุบันการคัดเลือกบุคคลเข้ามาเป็นทหารเกณฑ์อาศัยตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 เพื่อคัดเลือกบุคคลเข้ามารับการฝึกในวิชาการทหารเบื้องต้นจัดขึ้นมาเพื่อเปลี่ยนสภาพจากบุคคลพลเรือนให้เป็นทหารกองประจำการสามารถปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ที่มีความรู้ในวิชาการทางด้านทหารและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาหน่วยงาน องค์กร หรือประเทศตามหลักสูตรการฝึกทหารเกณฑ์ที่กองทัพได้จัดขึ้นมา อย่างไรก็ตามหลักสูตรที่กองทัพได้จัดขึ้นมานั้นผู้รับผิดชอบในการฝึกก็คือ ครูฝึก ผู้ช่วยครูฝึก ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดชุดวิชาที่ได้รับมอบหมายจากกองทัพให้ทำการฝึกบุคคลที่มีความแตกต่างกันให้มาเป็นกลุ่มคนเดียวกันที่ต้องอาศัยวัฒนธรรมแบบทหารในการปลูกฝังระเบียบวินัยพร้อมกันนั้นผู้ที่เข้ารับการฝึกมีการต่อต้านการจัดระเบียบวินัยเหล่านั้นอย่างไรจึงเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจทำการศึกษา อย่างไรก็ตามผู้ที่เป้นทหารเกณฑ์มักจะถูกคาดหวังจากคนรอบข้าง คนในครอบครัว สังคม และหน่วยงานที่เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงนั้นคือ สถาบันทหาร ในภาพลักษณ์ของการเป็นผู้ที่มีความเป็นระเบียบวินัยสูง เน้นการมีวินัยของร่างกายที่ต้องเข้มแข็งแบบนักกีฬาหรือทหาร แข็งแรง ชยัน ไม่เกียจคร้าน (สิริอุทธ บุญมี,2551:161) เป็นที่พึงของประชาชนหรือที่กล่าวกันทั่วไปว่า “เป็นรั้วของชาติ” ที่คอยป้องกันรักษาชาติและบ้านเมืองไว้ ทหารเกณฑ์จึงต้องเรียนรู้และได้รับการถ่ายทอดที่จะสามารถแสดงให้บุคคลทั่วไปเห็นว่าทหารคือทหาร ทหารเกณฑ์จึงต้องพยายามฝึกฝนและเอาชนะตัวเองพยายามควบคุมร่างกายให้กลายเป็นร่างที่ว่องไวทนทานพร้อมที่จะเรียนรู้และได้รับการฝึกฝนในสิ่งใหม่ๆอยู่ตลอดเวลาโดยมีระเบียบวินัยเป็นตัวกำหนด ทหารเกณฑ์จึงกลายเป็นวัตถุที่สามารถปั้นแต่ง ขึ้นรูป ให้เป็นร่างกายที่สมบูรณ์ ที่ระเบียบวินัยได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย สามารถใช้ร่างกายที่มีระเบียบวินัยนั้นทำหน้าที่ตามความมุ่งหมายของหน่วยงานรวมถึงสังคมและประเทศ

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic Research) โดยมีตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ผู้วิจัยได้ทำการสมัครเป็นทหารเกณฑ์ ณ ค่ายทหารแห่งหนึ่งทำการเรียนรู้วิถีชีวิตในค่ายทหารของตนเองและเพื่อนทหารเกณฑ์ โดยใช้ระยะเวลาในการศึกษาทั้งสิ้น 1 ปี (ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2555 – พฤศจิกายน 2556) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดการแสดงออกของความรู้สึกและพฤติกรรมต่าง ๆ ของทหารเกณฑ์จนได้ข้อมูลเพียงพอที่จะนำไปวิเคราะห์ แผลผลสรุปผลหรือสร้างทฤษฎีเพื่อใช้อธิบายวิถีชีวิตท่ามกลางระเบียบวินัยของทหารเกณฑ์ ผู้วิจัยดำรงสถานะทหารเกณฑ์เข้าร่วมทุกขั้นตอนของกิจกรรมการฝึกทหารเกณฑ์ใช้วิธีการสังเกตเป็นเครื่องมือหลักเมื่ออยู่ในสนามของการศึกษา(ค่ายทหาร)ทำการจดบันทึกประเด็นที่ได้จากการสังเกตในทุกวันพร้อมกับการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการเพื่อสร้างสัมพันธไมตรีระหว่างเพื่อนทหารเกณฑ์ที่เข้ารับการฝึกด้วยกันด้วยพูดคุยสอบถามความเป็นอยู่ทั่วไป ทักทายทำความรู้จักเพื่อรับรู้ถึงความรู้สึกของเพื่อนทหารเกณฑ์ประเมินจากพฤติกรรมที่แสดงออก ความรู้สึก น้ำเสียง อากัปกิริยาที่เกิดขึ้นกับเพื่อนทหารเกณฑ์รวมถึงข้อความที่เขียนลงในสมุดประจำตัว ผู้วิจัยทำการพูดคุยกับเพื่อนทหารเกณฑ์ที่เข้ารับการฝึกไปเรื่อย ๆ ไม่ได้เฉพาะเจาะจงว่าจะต้องเป็นใครด้วยการถามคำถามนำที่มีกรอบแนวคิดทฤษฎีจากการทบทวนมาเป็นแนวทางในการเดินทางหาผู้ให้ข้อมูล (Follow on theory) ไม่ว่าทหารเกณฑ์ผู้นั้นจะมีสถานะอย่างไรเพียงแต่ขอให้ตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นต่อคำถามที่ผู้วิจัย

สอบถามได้ในระดับที่ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลที่ได้นั้นมาทำการวิเคราะห์เป็นผลการศึกษา สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยทำการตีความจากพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของเพื่อนทหารเกณฑ์และข้อความในกระดาษที่เพื่อนทหารเขียนถึงการฝึกนำข้อมูลที่ได้จากภาคสนามมาจัดเป็นคลังข้อมูล พร้อมกับแยกย่อย จัดเป็นชุด ๆ แล้วค่อยนำข้อมูลที่จัดเรียงไว้มาทำการเรียงร้อยเป็นเรื่องราวโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

การปลูกฝังระเบียบวินัยให้เกิดขึ้นกับทหารเกณฑ์

ระยะเวลา 10 สัปดาห์ที่สถาบันค่ายทหารพยายามปลูกฝังระเบียบวินัยให้แก่ทหารเกณฑ์เป็นห้วงเวลาที่เข้มข้นมากที่สุดสำหรับการปลูกฝังระเบียบวินัยพร้อม ๆ กับการต่อต้านระเบียบวินัยที่เข้าไปจัดการกับร่างกายของทหารเกณฑ์ สถาบันค่ายทหารต่างจัดเอายุทธวิธีการฝึกที่ใช้ทำการฝึกทหารเกณฑ์ในแต่ละรุ่นออกมาใช้อย่างเคร่งครัดเพื่อผลิตพลเรือนให้มีลักษณะทหารโดยมีคู่มือการฝึกเป็นสิ่งที่กำกับไว้ ผลผลิตสุดท้ายที่เกิดขึ้นจากสถาบันค่ายทหารแห่งนี้จึงเป็นทหารที่มีลักษณะทหารพร้อมปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา รู้กฎระเบียบภายในสถาบันค่ายทหารและพร้อมที่จะทำหน้าที่ของทหาร จากการเข้าสู่สนามของการศึกษาจริงด้วยผู้วิจัยจึงขอเสนอผลการศึกษา การปลูกฝังและการต่อต้านระเบียบวินัยของทหารเกณฑ์ตามประเด็นต่อไปนี้

1.การกำหนดตารางเวลาการจัดระเบียบวินัย

การสร้างระเบียบวินัยต้องมีพื้นที่เฉพาะหรือที่เรียกว่า “การปิดล้อมพื้นที่” มีไว้เพื่อทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น โรงเรียนประจำที่ต้องกิน อยู่ หลับนอนที่มีพัฒนาการมาจากวัด อาราม นอกจากมีการจัดพื้นที่ไว้เฉพาะแล้วยังต้องอาศัยการจัดวางตำแหน่ง “การตีตาราง” การตีตารางเป็นการกำหนดให้ปัจเจกบุคคลแต่ละคนอยู่ในตำแหน่งแห่งที่ของตนและในแต่ละตำแหน่งก็มีคนประจำเพียงคนเดียว โดยมีความมุ่งหมายว่าเป็นการแยกกลุ่มคนออกจากกันเพื่อป้องกันการหลบเลี่ยงหลีกเลี่ยงจึงต้องมีการจัดวางตัวปัจเจกบุคคลในแต่ละส่วนทำการขอยออกอย่างเท่า ๆ กันเพื่อเป็นประโยชน์ในการสอดส่องดูแล ควบคุมและรับรู้ถึงพฤติกรรมบุคคลแต่ละคนได้ (ไชยรัตน์ เจริญสิน โอบาร, 2554: อ้างใน Foucault, 1970 : 57) ระเบียบวินัยได้ให้ความสำคัญกับการคิดวิเคราะห์ในการจัดระเบียบวินัยกับพื้นที่ที่ยึดถือวิธีการจัดพื้นที่นี้มาจากแบบแผนอันเก่าแก่ของสถาปัตยกรรมทางศาสนาอารามที่แบ่งซอยเป็นห้องสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ ค่ายทหารที่มีรั้วรอบขอบชิดถึงแม้ไม่มีปราการทางกันทั้งสี่ด้านเหมือนกับทัณฑสถานได้ดัดแปลงให้ทหารเกณฑ์ต้องอยู่ในบริเวณที่กำหนด ทหารเกณฑ์ถูกจำกัดด้วยพื้นที่ที่มีการกันเขตแดนแยกเป็นพื้นที่ระหว่างทหารเกณฑ์ใหม่กับทหารเกณฑ์เก่า ตั้งแต่โรงนอน พื้นที่ห้องสุขา โรงเลี้ยง การรับประทานอาหารและเขตพื้นที่ที่จำกัดไว้ให้กับทหารเกณฑ์ใหม่ โดยมีหีบหวดหนามกักกันเอาไว้อย่างเข้มงวด สิ่งนี้เกิดขึ้นมาเพื่อจัดให้ทหารเกณฑ์อยู่ในพื้นที่ของตนโดยที่มิให้นายทหารทำหน้าที่รับผิดชอบ

สถาบันค่ายทหารดำเนินการจัดแยกทหารเกณฑ์ที่เข้ารับการฝึกออกเป็นสัดส่วนโดยอิงกับพื้นที่พร้อมกับการสร้างเทคนิคต่าง ๆ ขึ้นมาสำหรับเพื่อใช้งานเฉพาะอย่างในที่นี้คือ “การฝึก” เปลี่ยน

ภาพการจัดตั้งหน่วยฝึก วาดโดยผู้วิจัย

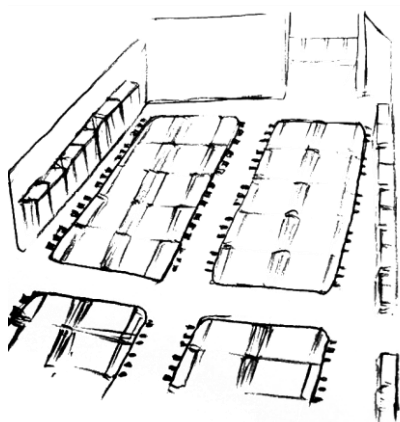
พลเรือนให้เป็นทหาร ทหารเกณฑ์ที่เข้ารับการฝึกในพลัดนี้มีจำนวน 125 นาย ทางหน่วยฝึกได้จำแนกทหารออกเป็น 4 หมวด โดยเรียงชื่อตามลำดับอักษร โดยหมวดที่ 1 หมวดที่ 2 และหมวดที่ 3 มีจำนวนสมาชิก 32 นาย ที่เหลือเป็นหมวดที่ 4 จำนวน 29 นาย มีครูนายสิบและครูทหารใหม่รับผิดชอบแต่ละหมวด หมวดละ 8 คน เท่ากับว่าทหารใหม่ 8

นายต่อครูทหารใหม่ 1 นาย เป็นไปตามที่สถาบันค่ายทหารกำหนดคือ 1:1:8 หลังจากจัดพื้นที่ให้กับทหารเกณฑ์ที่เข้ารับการฝึกแล้ว หน่วยฝึกจะทำการถ่ายทอดลักษณะความเป็นทหารให้แก่ทหารเกณฑ์ที่เข้ารับการฝึกในแต่ละพลัด วางเป้าหมายของการฝึกนั้นให้เป็นไปตามแบบแผนปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดมีกฎระเบียบที่เคร่งครัดภายใต้สภาพแวดล้อมที่เป็นเอกเทศสำหรับการฝึกทหารเกณฑ์ สถาบันค่ายทหารจะค่อย ๆ ล้างพฤติกรรมของพลเรือนเพื่อที่จะถ่ายทอดลักษณะความเป็นทหารเข้าไปแทน (Personalization) โดยในระยะแรกจะไม่ให้ทหารเกณฑ์ที่เข้ารับการฝึกติดต่อกับโลกภายนอก (ครอบครัว ญาติพี่น้อง ข้อมูลข่าวสาร ฯลฯ) เป็นเวลาประมาณ 3 สัปดาห์ โดยจะมีกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดบังคับให้ปฏิบัติในแบบเดียวกันทั้งหมด เช่น ตัดผมทรงเดียวกัน สวมเครื่องแบบเหมือนกัน ๆ กัน จำกัดการเข้าออกบริเวณ เวลาในชีวิตประจำวันต่าง ๆ ทั้งการกินการนอนจะถูกกำหนดจากผู้บังคับบัญชา

หน่วยฝึกทหารเกณฑ์หรือหน่วยฝึกทหารใหม่ตั้งอยู่สนามหญ้าด้านหน้ากองร้อย (สำหรับพื้นที่ของนักศึกษาวิจัยนี้) หน่วยฝึกจัดตั้งขึ้นมาเฉพาะในช่วงที่มีการฝึกทหารเกณฑ์แต่ละพลัดเมื่อเสร็จสิ้นการฝึกก็รื้อถอนออกไป ดังนั้นหน่วยฝึกหรือที่ทำการฝึกเกิดขึ้นมาเฉพาะบางเวลาในช่วงของการทำการฝึกเท่านั้น การปิดล้อมพื้นที่ที่จะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นก็ได้มีลักษณะยืดหยุ่น อย่างไรก็ตามการสร้างระเบียบวินัยในยุคสมัยใหม่ (ศตวรรษที่ 19) ให้ความสำคัญกับรายละเอียดวิธีการจัดการกับพื้นที่โดยอาศัยสิ่งที่เรียกว่า การจัดวางตำแหน่งขั้นพื้นฐานหรือการตีตารางซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนในค่ายทหาร (ธีรยุทธ บุญมี, 2551:164) โดยเฉพาะตารางของเวลาที่หน่วยทหารกำหนดขึ้นที่เรียกว่าระเบียบการปฏิบัติประจำวัน (รปจ.) ได้ทำการจัดวางตำแหน่งการปฏิบัติของทหารตั้งแต่การตื่นนอนจนกระทั่งเข้านอน แบ่งเวลากิน เวลานอน เวลาฝึกออกจากกันด้วยตารางเวลาอย่างชัดเจน ให้รายละเอียดของการปฏิบัติว่าชั่วโมงไหนต้องทำอะไรบ้าง โดยอาศัยการบริหารเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด อันประกอบด้วยช่วงของเวลาต่าง ๆ ดังนี้ 05.30 ตื่นนอน ทำภารกิจส่วนตัว รายงานยอดกล่าวคำปฏิญาณ 06.00 ออกกำลังกาย 06.20 ทำความสะอาดเขตรับผิดชอบ 06.45 เข้าแถวรายงานยอด รอรับประทานอาหารเช้า 07.00 รับประทานอาหารเช้า 08.00 เคารพธงชาติ กล่าวคำปฏิญาณ ฟังคำ

ชี้แจงการฝึกประจำวันจากผู้ฝึก 08.30-09.30 ฝึกชั่วโมงที่ 1 09.30-10.30 ฝึกชั่วโมงที่ 2 ฝึกชั่วโมงที่ 3 ฯลฯ ตารางของ รปจ.ได้รับการปฏิบัติเป็นประจำและต่อเนื่องทราบดีว่าเวลาไหนต้องทำอะไร รปจ.ที่มาร่วมไปถึงการจัดการทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับตัวทหารเกณฑ์

พื้นที่โรงนอนทหารเกณฑ์จะเห็นการตีตารางและการจัดพื้นที่ใช้สอยได้ชัดเจนที่สุด การกำหนดว่าพื้นที่ใดเหมาะกับการใช้สอยงานประเภทใดมิใช่เพียงจัดไว้เพื่อการควบคุมแต่เป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับพื้นที่เหล่านั้นในที่นี้ฟูโกต์กล่าวว่า เราจะพบการจัดพื้นที่ตามหน้าที่ใช้สอยได้จากโรงพยาบาล โดยให้เหตุผลว่า โรงพยาบาลต้องทำหน้าที่แบ่งแยกคน นั่นก็คือคนไข้ที่เข้ามาทำการรักษาอย่างมากมาย แต่ก็มีการทำช่อง(แผนก)ที่แยกอาการของโรคที่เกิดขึ้นออกจากกันอย่างเป็นระบบ กระบวนการนี้เองจึงเป็นที่มาของระเบียบวินัยที่กำเนิดขึ้นในพื้นที่ด้านการแพทย์ ขณะที่ระเบียบวินัยเองนั้นสามารถปรับเปลี่ยนในตัวเองประกอบด้วยกันได้ ระเบียบวินัยเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่กำหนดพฤติกรรมของทหารเกณฑ์ให้ประพฤติตามกฎระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้ให้

ภาพโรงนอนของทหารเกณฑ์वाद

สมาชิกปฏิบัติตามซึ่งส่วนใหญ่แล้วการชี้แจงในเรื่องวินัยทางทหารนั้นจะไม่มีเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร แจกให้ทหารเกณฑ์โดยตรง อาจจะมีบ้างที่เขียนข้อห้ามต่าง ๆ ไว้ในสถานที่บางแห่ง เช่น ห้องอบรมโรงนอน หรือกองร้อย แต่ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการใช้วาจาอบรมทางวินัยให้แก่ทหาร ตั้งแต่เริ่มเข้ามาเป็นทหารเกณฑ์ไปเรื่อย ๆ จนเกิดความชินและปฏิบัติเป็นนิสัย โดยที่ใครทำผิดวินัยก็จะได้รับการถูกลงโทษ ความผิดนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ระเบียบวินัยก็เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะกำหนดบุคลิกภาพของทหารเกณฑ์ให้ดำเนินไปในลักษณะที่เป็นแบบเดียวกันโดยสิ้นเชิง

“ พื้นที่โรงนอนของทหารเกณฑ์เป็นห้องโถงเปิดโล่งไม่มีฉากหรือผนังกัน ด้านหน้ามีมุขยื่นออกไปและเป็นคลังเก็บอาวุธ มีประตูด้านหน้า 1 ประตู และประตูตรงกลางอีก 2 ประตู เติียงนอนของทหารเกณฑ์ถูกจัดเรียงเป็นรูปสี่เหลี่ยมแบ่งออกเป็นแต่ละหมวด ตรงกลางเว้นทางเดินเป็นรูปเครื่องหมายบวก ทหารเกณฑ์แต่ละคนจะมีเตียงประจำเป็นของตนเอง มีตู้เสื้อผ้าและอุปกรณ์ทำความสะอาดสะอาดร่างกายจัดวางอย่างเป็นระเบียบตามตำแหน่ง รองเท้าวางจัดวางตามลำดับความสูงไว้ปลายเตียงของทหารเกณฑ์แต่ละนาย ก่อนจะนอนจะทำการนบยอดโดยให้ทหารเกณฑ์แต่ละนายประจำเตียงของตนเอง เมื่อเตียงไหนไม่มีทหารประจำเตียงแสดงว่าทหารเกณฑ์ลาหรือขาด หลังจากนั้นก็จะเป่านอน ลิบเวอร์จะทำการปิดไฟ พร้อมกับตรวจความสงบเรียบร้อยของทหารเกณฑ์ โดยการเดินดูพร้อมกับการส่องไฟฉายว่าทหารเกณฑ์เป็นอย่างไรหลับหรือยัง หรือห่มผ้าหรือไม่ ”

(ผู้วิจัย, ธันวาคม 2555)

ทหารเกณฑ์จะถูกแยกออกเป็นปัจเจกด้วยการจัดวางตำแหน่งที่ไม่ตายตัวแต่เป็นการกระจายปัจเจกให้ไหลเวียนไปในเครือข่ายของความสัมพันธ์ในระบบของสถาบันค่ายทหาร ระเบียบวินัยที่สถาบันค่ายทหารได้เข้ามาจัด “ช่องตาราง” “ตำแหน่ง” และ “อันดับ” ให้กับทหารเกณฑ์ที่เข้ารับการฝึกอาศัยพื้นที่แถมด้านสถาปัตยกรรม แง่มุมในการใช้ประโยชน์หรือแถมของสายการบังคับบัญชาภายใต้พื้นที่อันซับซ้อนของสถาบันค่ายทหารทำหน้าที่ตรึงบางสิ่งบางอย่างเอาไว้ขณะเดียวกันเอื้อให้บางสิ่งบางอย่างได้ไหลเวียนไปมาแบ่งขยสิ่งต่าง ๆ เป็นหน่วยย่อยและสร้างความเชื่อมโยงในปฏิบัติการพื้นที่แห่งระเบียบวินัยเป็นพื้นที่แบบประสมประสาน การประเมินคุณค่าและการบังคับบัญชาถูกฉายลงไปทำให้ระเบียบวินัยได้สถาปนา “ตารางที่มีชีวิต” ขึ้นมาเพื่อแปรรูปมวลมนุษยอันสับสนปนเปไม่ก่อประโยชน์และเป็นอันตรายต่อระบบให้กลายเป็นหมวดหมู่อันเรียงรายอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย “ตารางของพื้นที่” ที่ได้รับการคัดสรรอย่างละเอียดลออให้กับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างสับสนวุ่นวายของปัจเจกบุคคลที่มีการกระจายมีความหลากหลายอยู่ในตัวเองให้กลายมาเป็นสิ่งที่อยู่ในกรอบด้วยเรื่องระเบียบวินัย

2.การควบคุมและจัดวางกิจกรรม

นอกจากตารางเวลาระเบียบการปฏิบัติประจำวัน (รปจ.) ที่เข้มงวดได้ทำการควบคุมเวลาและแบ่งขยย่อยออกเป็นระบบแล้วเวลาของทหารเกณฑ์ถูกควบคุมซ้ำอีกด้วยตารางเวลาของการฝึกแบ่งขยชั่วโมงการฝึกในแต่ละวันตลอดทั้ง 10 สัปดาห์ของการฝึกและหลักสูตรการฝึกที่กำหนดขึ้นจากหน่วยงานของสถาบันค่ายทหาร ตารางเวลาจึงเป็นเครื่องมือบังคับให้ทหารเกณฑ์ต้องปฏิบัติซ้ำๆ อยู่ตลอดเวลา ดังเช่น การฝึกทหารเกณฑ์ได้จัดตารางในการฝึกออกเป็นช่วง ๆ แต่ละช่วงเวลาได้กำหนดเนื้อหาการฝึก ผู้รับผิดชอบในการฝึกอย่างเป็นระบบชัดเจน ตารางการฝึกกำหนดช่วงเวลาของการฝึกไว้อย่างแน่นอนตั้งวันแรกของสัปดาห์จนกระทั่งจนถึงวันสุดท้าย ทหารเกณฑ์ต้องดำเนินอยู่ในตารางที่กำหนดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาของการฝึกวันจันทร์ถึงศุกร์ การควบคุมเวลาเป็นไปอย่างนาฬิกาที่ต่อนาฬิกา วินาทีต่อวินาที ดังตารางการฝึกในแต่ละวัน

ตารางการฝึกประจำวัน

วัน/เวลา	08.00-10.00	10.00-12.00	13.00-16.00	16.00-17.00	19.00-20.00 (20.00-22.00)
จันทร์- พฤหัสบดี วันละ 9 ชม.	ฝึกประจำวัน		ฝึก ประจำวัน	กายบริหาร	การสอนอบรมและ (การฝึกกลางคืน)
ศุกร์(9 ชม.)	การทดสอบ สมรรถภาพ ร่างกาย	ฝึก ประจำวัน	ฝึกประจำวัน		การสอนอบรมและ (การฝึกกลางคืน)
เสาร์	การ ปรนนิบัติ บำรุง อาวุธ ยุทธโศภรณ์ ,คลัง,อาคาร ที่พัก	เวลาพบผู้ บังคับ บัญชา	พักผ่อน		

ตารางเวลาที่มีการกำหนดจังหวะ มีการบังคับให้ทำตามหน้าที่และมีการควบคุมการทำงาน ทำให้ร่างกายของทหารเกณฑ์หมกมุ่นอยู่กับการฝึกตลอดเวลาเกิดเป็นสิ่งที่ต้องทำโดยอัตโนมัติและสม่ำเสมอจึงกลายมาเป็นพื้นฐานของการสร้างระเบียบวินัยโดยมีตารางเวลาบังคับหรือเป็นข้อกำหนดควบคู่กับการให้รายละเอียดของท่วงท่าอากัปกริยาในตารางเวลานั้นตัวอย่างของการฝึกทหารในศตวรรษที่ 17 และ 18 นำมาเปรียบเทียบให้เห็นว่าทหารในศตวรรษที่ 17 การฝึกระเบียบวินัยเกี่ยวกับการเดินแถวนั้นใช้กลองเป็นการให้จังหวะในการเดิน ขณะที่ศตวรรษที่ 18 ได้ปรับเปลี่ยนจากการใช้กลองมาเป็นการกำหนดช่วงระยะในการเดินที่มีการให้รายละเอียดของระยะการเดินทำการแบ่งอย่างชัดเจนที่ร่างกายและระยะเวลาต้องทำงานประสานไปด้วยกันทั้งสองช่วงเวลาจึงมีข้อที่แตกต่างกันอยู่ที่ “รายละเอียด” ของการฝึกที่เพิ่มขึ้น รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงของร่างกายมนุษย์กับเวลาที่มีจุดล้ากันมากขึ้นเป็นการบวกร่างกายกับอากัปกริยาให้กลายเป็นส่วนเดียวกันหรือที่เรียกว่า “สหสัมพันธ์ระหว่างร่างกายกับอากัปกริยา” เป็นความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายกับท่วงท่า (อากัปกริยา) ที่เกิดขึ้น สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพรวดเร็วและถูกต้อง ส่วนต่างๆ ของร่างกายเชื่อมต่อกันไม่มีส่วนใดไม่มีประโยชน์ ทุกส่วนล้วนมีความสำคัญและมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเห็นได้จากท่าทางของการฝึกทหารเกณฑ์ ที่ทุกส่วนของร่างกายสามารถจัดให้เข้ากับการ

ปฏิบัติตามคำสั่งหรือแม้แต่การให้รายละเอียดท่าทางในการฝึกในแต่ละท่าคำสั่งของการฝึกก็สัมพันธ์กับการใช้ร่างกาย เช่น ทางทางการเดิน เป็นต้น

“ ทหารเกณฑ์ถูกเน้นการเดินด้วยเท้าซ้าย ลักษณะของการก้าวจะเป็นการแทนที่เท้าบุคคลที่อยู่ข้างหน้า โดยมีผู้ให้จังหวะจะเป็นผู้ควบคุมแถว ในช่วงแรกจะให้ทหารท่องคำว่าซ้าย โดยการส่งคำสั่งแต่ละครั้งจะส่งคำว่า “ระวัง” ในจังหวะที่ลงด้วยเท้าซ้าย ต่อไปจะส่งโดยใช้จังหวะในการนับตัวเลข คือการนับก้าว 1 2 ต่อไป 3 4 , 1 2 3 4 จังหวะในการนับจะมีเพียง 4 จังหวะเท่านั้น และการส่งนับ 1 2 3 4 ซาติ เกียรติ วินัย กล้าหาญ อุดทน สู้ตาย .....เอ๋ย! แขนทั้งสองข้างของท่าทางการเดินต้องเหยียดตึง มือกำหลวมหันหลังมือออกกว้างพอสมควร หน้าอกยืดลำตัวตรง ไม่ก้มหน้า ”

(ผู้วิจัย, พุทธศักราช 2555)

ร่างกายที่มีระเบียบวินัยจึงเป็นเหมือนสภาพแวดล้อมของการแสดงออกถึงอากัปกริยาที่เอื้อต่อกัน นอกจากระเบียบวินัยยังสร้างให้ร่างกายต้องทำงานประสานกับวัตถุควบคู่กันไปด้วย ระเบียบวินัยที่เป็นการฝึกระหว่างร่างกายกับอาวุธปืน(วัตถุ)ที่ต้องมีขั้นตอนหนึ่ง สองและสามเพื่อให้แบบแผนของร่างกายเข้ากับเครื่องมือที่แบบแผนถูกย่อยโดยให้รายละเอียดที่แบ่งออกเป็น 2 ส่วนนั่นคือ ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายที่นำมาใช้งานอีกส่วนคือส่วนต่าง ๆ ของวัตถุที่ร่างกายควบคุมอยู่นำมาสู่ทฤษฎีทางทหารเรียกกันว่า “กระบวนการปฏิบัติการ” ในสมัยศตวรรษที่ 18 แบบแผนดั้งเดิมถูกแทนที่ด้วยชุดคำสั่งที่เคร่งครัดอำนาจได้เข้ามาครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดทั้งร่างกายกับวัตถุมีการประสานกันอย่างไม่หลุดเลือนโดยสมการแบบตายตัวคือ ร่างกาย-อาวุธ ร่ายการ-วัตถุ ร่างกาย-เครื่องจักร ที่มีได้มุ่งเน้นแค่เพียงการแสดงออกถึงพฤติกรรมแต่เป็นการสังเคราะห์ให้ความสำคัญกับร่างกายในฐานะผู้ผลิตที่มีความสัมพันธ์กับอาวุธ วัตถุและเครื่องจักร ร่างกายทุกส่วนถูกนำมาใช้ประโยชน์เชื่อมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียว (ทองกร โภคธรรม, 2547 : 5) ทุกส่วนของร่างกายมีความสัมพันธ์กัน ท่าทางในการฝึกทหารเกณฑ์ทุกท่าล้วนแต่สร้างขึ้นเพื่อให้ร่างกายทำงานสอดคล้องไม่ขัดกัน อย่างเช่น ท่าตรง ท่าตรงถือว่าเป็นท่าธรรมดาที่สุดในการฝึก ทว่าเป็นท่าพื้นฐานของทุกท่า เมื่อท่าตรงไม่ดีท่าอื่น ๆ ก็ส่งผลไม่ดีตามไปด้วย ท่าตรงของทหารใช้ในการทำความเคารพเมื่อไม่มีอาวุธ ไม่สวมหมวก ทหารใหม่จะได้รับการฝึกในท่าตรงเป็นท่าแรก

“ ลักษณะของท่าตรง ลำตัวตั้งตรงหน้าชิด เก็บคางเล็กน้อย หน้าอกยืดขึ้น แขนทั้ง 2 ข้างเหยียดตรง นิ้วทั้ง 4 เรียงชิดติดกันไม่แตก หัวแม่มืออยู่ตรงตะเข็บกางเกง มือไม่เป็นอุ้ง ปล่อยธรรมชาติ ยกมือขึ้นมาเล็กน้อยระหว่างสะเอวพอลอดได้ 1 ฝ่ามือ สันเท้าชิด ปลายเท้าเปิดประมาณ 1 คืบ ตามองตรง นิ่งไม่เคลื่อนไหวส่วนใดของร่างกาย”

(ผู้วิจัย, พุทธศักราช 2555)

“การฝึก” ทุกส่วนของร่างกายถูกจัดวางไว้อย่างเหมาะสมไม่มีส่วนไหนที่ขัดกัน ร่างกายที่มีระเบียบวินัยจึงเป็นร่างที่เอื้อต่ออากัปกริยาอย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกท่าอาวุธซึ่งต้องมีเครื่องช่วยฝึกเข้ามาเกี่ยวข้องนั้นก็คือ ปืนเล็กยาว อันเป็นวัตถุหนึ่งที่ร่างกายต้องใช้ในการฝึก ตรงจุดนี้ร่างกายกับวัตถุจะทำงานร่วมกันโดยมีระเบียบวินัยเป็นตัวขับเคลื่อนที่มีความพิถีพิถันในการใช้วัตถุ เห็นได้จากฝึกท่าอาวุธ ทุกท่วงท่าของการใช้อาวุธทุกส่วนของร่างกายมีความสัมพันธ์กัน รายละเอียดชิ้นส่วนของอาวุธกำหนดตำแหน่งแห่งที่ของร่างกาย สามารถหยิบใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่ขัดกัน โดยเฉพาะการยิงปืน

ภาพการจัดวางวัตถุในการยิงปืน วาดโดยผู้วิจัย

“ ก่อนการยิงปืน ปืนถูกจัดวางไว้ตำแหน่งหน้าพลยิง พลยิงยืนท่าตามระเบียบพักคอย จังหวะให้ผู้ควบคุมสั่งให้หยิบปืน เมื่อได้ยินคำสั่ง พลทหารจึงหยิบปืนแบบเฉียงอาวุธ พร้อมกับท่าเตรียมยิงแบบนอนยิง โดยพลยิงท่าทำกึ่งขวาหัน ย่อเข้าซ้ายลง นำสันปืนท้ายปืนมาอัดเข้าที่ร่องไหล่ จัดท่าทางการนอน แก้มขวาแนบชิดติดคอปืน นิ้วชี้ขวาห้ามเข้าโกร่งไกปืน มือซ้ายจับที่ร่องลำกล้อง ตามองจากศูนย์หลังไปยังศูนย์หน้า ผู้คุมสั่งให้บรรจุกระสุน ซ้ายพร้อม ขวาพร้อม แนวนิ่งระวัง เปิดง่ามไก จึงจะยิงได้ จังหวะการยิงทหารต้องควบคุมลมหายใจเข้าออกในการยิงเป็นจังหวะ เมื่อปืนติดขัดให้พลยิงห้ามไก ปลอดภัยของกระสุน ดึงคันลั่นลูกเลื่อน วางปืน แล้วจึงยกมือขึ้น ”

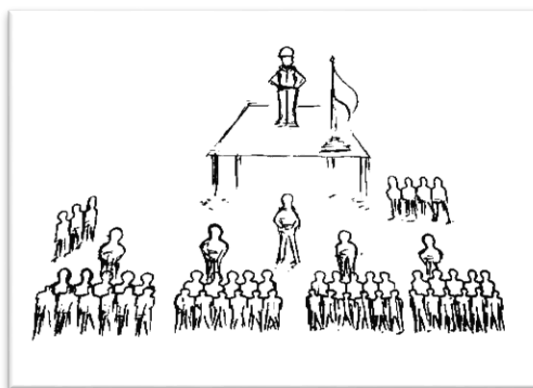
(ผู้วิจัย, มกราคม 2556)

ร่างกายของทหารเกณฑ์ถูกฝึกให้เข้ากับอาวุธที่มีการจัดการซึ่งกันและกันเป็นการจัดการแบบแผนร่างกายให้เข้ากับเครื่องมือประกอบไปด้วยส่วนต่าง ๆ ได้แก่ นิ้วต่างๆของมือ เข่า เท้า ตา แก้ม มือทั้งสองข้าง แขน ขา ฯลฯ และอีกชุดหนึ่งคือส่วนต่าง ๆ ของอาวุธที่ร่างกายของทหารเกณฑ์ควบคุมอยู่ ได้แก่ สันปืนท้ายปืน โกร่งไกปืน ร่องลำกล้อง ลำกล้อง ฯลฯ ทั้งสองจะอาศัยอากัปกริยาสามัญจำนวนหนึ่งนั่นก็คือ การกด งอ ยก ฯลฯ ดังนั้นร่างกายกับวัตถุต่างมีตำแหน่งแห่งที่ ทหารเกณฑ์ผู้ซึ่งใช้ร่างกายทำการควบคุมสามารถจัดวางระบบต่าง ๆ ของนิ้วให้เข้ากับอาวุธได้อย่างลงตัว และสามารถบังคับใช้ลักษณะท่าทางของการยิงปืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.กระบวนการเป็นลำดับขั้นตอน

การฝึกทหารที่เริ่มต้นจากการเดิน การจัดแถว การใช้อาวุธ การยิงปืน ทุกขั้นตอนต้องได้รับการฝึกจนกระทั่งมีความชำนาญจะมีการข้ามขั้นตอนเป็นเสียมิได้ทำการขอยเวลาออกเป็นสาขาย่อยๆ ที่แยกออกจากกันแต่มีความสอดคล้องระหว่างกัน การสอนต้องดำเนินไปตามขั้นตอน เริ่มจากการฝึกท่าบุคคลมือเปล่า การแถวชิด การเดินแถว ฯลฯ ตามลำดับ ในตอนเช้าของวันทำการฝึกทหารเกณฑ์จะรวมแถวหน้าที่ทำการหน่วยฝึกหรือฟังคำสั่งชี้แจงจากผู้ฝึก การฝึกช่วงแรกจะเป็นการฝึกแบบรวมการคือการฝึกรวมกันทั้งหมดและหลังจากนั้นจึงแยกการ (ฝึกตามหมวดของตนเอง) โดยมีครูนายสิบและครูทหารใหม่ประจำหมวดกำกับดูแลทหารเกณฑ์ที่ได้รับการฝึกจากท่าเบื้องต้น เช่น ท่าตรง ท่าทำความเคารพ ซ้ายหัน ขวาทัน ท่วงท่าของการปฏิบัติต้องจัดวางร่างกายตามแบบฝึกอย่างสมบูรณ์เป็นลำดับขั้นตอน โดยใช้จังหวะการนับแบบปิดและเปิดขั้นตอนมิให้ข้ามขั้นตอนหรือภาษาทหารเรียกว่า “ตีกิน” ครูประจำหมวดจะทำหน้าที่เสมือนกล้องสอดส่องและควบคุมการปฏิบัติเน้นให้เกิดความถูกต้องของท่าทางการฝึก โดยการฝึกจะสอนทีละท่าไม่สอนทั้งหมดในคราวเดียวกันนี้เพื่อให้เกิดความชำนาญในท่าแต่ละท่าของการฝึกโดยถือว่าการฝึกทุกอย่างให้แก่ทหารในคราวเดียวกันถือเป็นความผิดพลาดสำคัญข้อหนึ่ง

ชั่วโมงสุดท้ายของการฝึกในแต่ละวันทหารเกณฑ์จะได้รับการทดสอบสิ่งที่ทำการฝึกไปแล้ว โดยแบ่งการทดสอบตามแต่ละหมวดจากจำนวนชั่วโมงการฝึกที่เท่ากัน ชุดความรู้ชุดเดียวกันแต่การปฏิบัติหรือสิ่งที่ได้รับตัวทหารเกณฑ์เองจะเป็นอย่างไร ทั้งนี้การทดสอบจะแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่ได้รับและทำการฝึกไปแล้วได้ผลประการใด หากมองในอีกมุมหนึ่งการให้ทหารเกณฑ์แสดงออกถึงสิ่งที่ได้รับจากการฝึก ทหารเกณฑ์ต่างพยายามแสดงสิ่งที่ได้รับการฝึกออกมากันอย่างเต็มที่ถึงแม้จะเป็นชั่วโมงสุดท้ายที่เหน็ดเหนื่อยมาทั้งวัน แสดงให้เห็นว่าพลังหรืออำนาจที่อยู่ในร่างที่มีระเบียบวินัยแบบทหารเกณฑ์เป็นการทำงานของอำนาจในทางที่สร้างสรรค์นั่นคือศักยภาพประกอบมีอยู่ตัวของทหารเกณฑ์แต่ละนาย

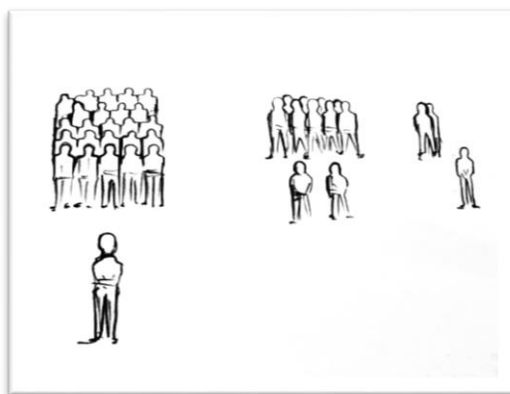

ภาพการรอคำสั่งก่อนการฝึกประจำวัน วาดโดยผู้วิจัย

4.การประกอบสร้างพละกำลัง

ตลอดระยะเวลาของการฝึกประมาณ 70 วันทำให้ทหารเกณฑ์แต่ละนายมีตำแหน่งของตนเองตั้งแต่การจัดแถวในการยืนตามหมวด แอรรวม การนอนที่มีเตียงประจำหรือแม้แต่การนั่งรับประทานอาหารในโรงเลี้ยง ทหารเกณฑ์แต่ละนายจะมีโต๊ะประจำ แม้แต่การพักผ่อนในช่วงกลางวันทหารเกณฑ์ก็จะนั่งเป็นกลุ่มเป็นก้อน ขณะเวลาอบรมในช่วงคำทหารเกณฑ์ก็จะมีที่นั่งประจำของแต่ละนาย ในช่วงหลังตำแหน่งแห่งที่ของทหารเกณฑ์ได้มีการเคลื่อนย้ายสลับสับเปลี่ยน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความคุ้นเคยกับสถานที่ เพื่อนทหารเกณฑ์ที่ฝึกด้วยกันรวมถึงการถูกล้อมรวมให้เป็นกลุ่มก้อนเดียวกันและการฝึกที่ร่วมกันไปพร้อม ๆ กับการลงโทษที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน ตำแหน่งแห่งที่เดิมที่เคยจัดวางเปลี่ยนมาเป็นตำแหน่งใหม่จากการนั่งพักที่แยกเป็นกลุ่มก่อนมานั่งพักแบบรวมแถวทั้งหมด ตำแหน่งการยืน การรับประทานอาหารในโรงเลี้ยงสลับสับเปลี่ยนได้อย่างไม่มีปัญหา การนอนที่เคยนอนประจำเตียงสามารถย้ายที่นอนได้ นั้อบรมก็สามารถเปลี่ยนที่ได้ตามความสมัครใจ ทุกอย่างสามารถสลับตำแหน่งกันได้ ตำแหน่งแห่งที่ที่ตายตัวในช่วงแรกสามารถปรับเปลี่ยนได้ในภายหลัง ร่างกายของปัจเจกบุคคลเป็นองค์ประกอบขึ้นหนึ่งที่สามารถจัดวาง เคลื่อนย้ายและเชื่อมโยงเข้ากับร่างกายของคนอื่น ๆ ได้

การฝึกทหารเกณฑ์ที่เห็นได้ว่าร่างกายของทหารเกณฑ์ถูกฝึกฝนให้ทำหน้าที่ที่ละส่วนเพื่อปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ ก็คือการฝึกแบบแยกการ ทหารเกณฑ์ได้รับการฝึกโดยแยกเป็นรายบุคคลหรือทำการฝึกเป็นกลุ่มอย่างน้อย 5 นาย แต่ละนายจะได้รับการฝึกที่ละขั้นตอนพร้อมจังหวะในการนับ เมื่อเกิดความชำนาญก็จะทำการฝึกแบบเปิดขั้นตอน พร้อมกับยังใส่จังหวะในการนับอยู่ แยกทหารเกณฑ์เป็น 2 กลุ่ม ให้หันหน้าเข้าหากันหรือ ยืนสลับแบบฟันปลา เพื่อที่จะมองเห็นเพื่อนทหารเกณฑ์ที่ฝึกตรงหน้าได้ อีกทั้งสามารถเคลื่อนย้ายตำแหน่งของทหารเกณฑ์ได้ตลอดเวลา ทหารเกณฑ์นายใดทำผิดก็จะถูกแยกไปฝึกและให้ทหารเกณฑ์นายอื่นมาแทนที่ เมื่อทหารเกณฑ์ทุกนายสามารถปฏิบัติได้อย่างเชี่ยวชาญ หลังจากนั้นก็จะทำการฝึกรวมกันทั้งหมด

ภาพการแยกผู้ฝึกไม่ได้และฝึกไม่ทันออกจากผู้ฝึกปกติ วาดโดยผู้วิจัย

พลังกำลังของทหารเกณฑ์มิได้เป็นเครื่องหมายถึงการบ่งบอกความเป็นทหารแต่เป็นตำแหน่งที่พวกเขาเหล่านั้นถูกจัดวางเอาไว้และสามารถเคลื่อนย้ายไปมาได้ ในขณะที่ฝึกทหารเกณฑ์ จะทำให้ร่างกายเพียงบางส่วนขณะที่ส่วนที่เหลือยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมและจะทำการประสานพร้อมกันเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการปฏิบัติ เช่น การฝึกทหารจะเริ่มต้นด้วยการฝึกทีละคน ต่อมาเป็นสองคน สามคน จนครบทั้งหมด ขณะที่การฝึกอาวุธนั้นหลังจากฝึกเดี่ยวจนชำนาญแล้วก็มาฝึกรวม จะเห็นได้ว่าร่างกายเป็นเพียงชิ้นส่วนเล็กๆของเครื่องจักรที่มีระบบต่างๆมากมาย ชุดของช่วงเวลาอันหลากหลายที่ระเบียบวินัยต้องนำมาเชื่อมโยงกันเป็น “เวลาประสม” หากกล่าวเป็นภาษาชาวบ้านแล้วก็น่าจะหมายถึง “การรับช่วงต่อ” ที่ระเบียบวินัยที่ถูกสร้างขึ้นมาจากถ่ายทอดสู่คนอีกรุ่นหนึ่งเพื่อรับช่วงต่อเป็นการทำงานประสานงานที่เชื่อมโยงกันเพื่อมิให้สิ่งที่สร้างมาหรือจัดทำมาก่อนหน้านั้นสูญหายไป

การประสมประสานพลังกำลังอย่างพิถีพิถันนี้จำเป็นต้องมีระบบการออกคำสั่งที่ชัดเจน การย้ายในระเบียบวินัยโดยการจัดจังหวะที่มีลักษณะเป็นคำสั่ง กระชับชัดเจนในลักษณะของการกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้สั่งกับผู้ปฏิบัติในแง่ของการรับคำสั่งแล้วดำเนินการตามโดยทันที ร่างกายจะตอบสนองต่อสิ่งที่ป็นสัญลักษณ์หรือสัญญาณที่ต้องตอบสนองได้อย่างแม่นยำหรือ “การทำให้เชื่อ” ดังคำปฏิญาณที่ทหารเกณฑ์กล่าวในทุก ๆ ตอนเช้าของแต่ละวัน

“ ไม่มีอะไรที่ทหารใหม่ทำไม่ได้ ทำไม่ไหว ทำไม่ทัน รับคำสั่ง ทำทันที ทำให้ดีที่สุด ”

ระเบียบวินัยที่เกิดขึ้นในค่ายทหารจึงเป็นการจัดสรรอย่างลงตัวของบุคคลกับกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นอันมีแม่แบบมาจากตะวันตกนั้นคืออารามและหลักการจัดการของคริสตศาสนา บวกกับการค้นพบองค์ความรู้ที่ยิ่งใหญ่เกี่ยวกับมนุษย์ในศตวรรษที่ 19 ว่าด้วยเรื่องของการให้ความสำคัญกับรายละเอียด ค่ายทหารถูกจัดเป็นพื้นที่สร้างขึ้นโดยเฉพาะเพื่อทำหน้าที่บางอย่างให้แก่สังคม ผู้ที่อยู่ในพื้นที่นั้นจำเป็นต้องอยู่ในระเบียบวินัย และที่เห็นชัดเจนมากที่สุดในการทหารนั้นก็คือตารางเวลาที่เรียกว่า “ระเบียบการปฏิบัติประจำวัน หรือ รปจ.” เป็นเสมือนหัวใจสำคัญที่เข้าไปจัดการกับเวลาของร่างกายทหาร ทหารเกณฑ์ที่เข้ารับการฝึกเข้าไปถูกตีกรอบด้วยตาราง รปจ. เป็นอันดับแรก หลังจากนั้นก็จะมีความซับซ้อนของการปฏิบัติต่อ ๆ มา เมื่อเข้ารับการฝึกลำดับความยากง่ายของการฝึกได้เรียนลำดับไว้เป็นอย่างดีพร้อมที่จะทำการบรรจุในร่างที่มีระเบียบวินัย เทคนิคการแบ่งขอยรายละเอียดต่างๆได้เข้าไปจัดการกับทหารอย่างเป็นจังหวะและเวลาทหารเกณฑ์จึงจัดจกับการฝึกอยู่ตลอดเวลาและดึงเอาพลังที่มีอยู่ในตนเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทหารเกณฑ์แต่ละนายล้วนมีตำแหน่งแห่งที่ของตนเอง ตามช่องที่ได้จัดวางไว้โดยอาศัยกระบวนการทั้ง 4 อันได้แก่ระเบียบวินัยเริ่มต้นด้วยตาราง (ว่าด้วยเรื่องของการจัดสรรพื้นที่) จัดวางและควบคุมกิจกรรม (ว่าด้วยเรื่องของการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ) จัดระเบียบการกระทำให้แก่กระบวนการการกำเนิด (ด้วยการสั่งสมเวลา) และระเบียบวินัยเกิดจากการประกอบสร้างพลังกำลัง (ว่าด้วยการจัดองค์ประกอบของพลังกำลัง)องค์ประกอบทั้ง 4 ที่กล่าวมานี้จึงเป็นเสมือนเครื่องมือในการสร้างกลไกของอำนาจผ่านร่างกายของมนุษย์ที่มีการบังคับ การกำหนด การปฏิบัติ การฝึกฝนอย่างเป็นขั้นตอน อาจกล่าวว่านี้

คือศิลปะในการผสมผสานเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ทางพละกำลังที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยร่างกายที่ถูกจัดวาง กิจกรรมที่ถูกกำหนด และการฝึกอบรมให้เกิดความเชี่ยวชาญด้วยชุดความรู้ กลายมาเป็นกลวิธีว่าด้วยการสร้างระเบียบวินัย

การต่อต้านการปลูกฝังระเบียบวินัยที่เกิดขึ้นจากการฝึก

ในค่ายทหารได้จำกัดความเป็นตัวมนุษย์ให้เหลือเพียงแต่วัตถุหนึ่งที่ต้องสยบยอมต่อคำสั่งที่เกิดขึ้นจากการฝึก ทำให้ทหารเกณฑ์ค่อย ๆ เกิดการซึมซับและนำไปปฏิบัติยอมรับด้วยความเต็มใจบ้างไม่เต็มใจบ้าง ทว่าทหารเกณฑ์ทุกคนต้องยอมรับและปฏิบัติตามการฝึกนั้นโดยปริยายที่ต้องเชื่อและยึดถือโดยไม่สามารถปฏิเสธต่อสิ่งที่ได้รับ เพราะหากเกิดการปฏิเสธต่อต้านหรือขัดขืนการฝึกจะได้รับการลงโทษมิให้เลือกตั้งแต่ระดับเบาจนถึงหนักและหนักที่สุด การลงโทษมิได้มีไว้เพียงเพื่อสร้างความหวาดกลัวต่อผู้ที่ต่อต้านขัดขืนแต่ยังหมายถึงการรักษาวินัยให้ดำรงอยู่ต่อไป ทหารเกณฑ์จึงต้องอยู่ในกฎระเบียบวินัยปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาพึงละเว้นหน้าที่ของตนเองเสียไม่ได้ ข้อห้ามสำหรับทหารเกณฑ์จึงเป็นเสมือนสิ่งที่คอยย้ำเตือนให้ต้องกระทำอยู่เสมออย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่อยู่ในค่ายทหาร อย่างไรก็ตามการปลูกฝังระเบียบวินัยที่เกิดขึ้นก็ยังมี การต่อต้านให้เห็นจากทหารเกณฑ์ที่เข้ารับการฝึก

ผู้ที่เข้ารับการฝึกทหารเกณฑ์ต่างมีความเป็นปัจเจกที่แตกต่างกันออกไปมีทั้งผู้ที่มีความรู้ ผู้ที่ไม่มีความรู้ มีครอบครัวหรือยังโสด ผู้ที่ผ่านตารางของชีวิตหลากหลายรูปแบบมารวมกันอยู่ภายในสถาบันค่ายทหาร อย่างไรก็ตามผู้ที่เข้ามาในสถาบันค่ายทหารต้องสยบยอมภายใต้อำนาจของสถาบันแห่งนี้ ไม่ว่าบุคคลผู้นั้นจะมีความฉลาดรอบรู้ขนาดไหนหรือมีความสามารถระดับใดก็ตาม เมื่อเข้ามาสู่ในสถาบันค่ายทหารพื้นที่นั้นเสมือนมีมนตราบางอย่างที่ทำให้ความรู้ที่มีมาต้องล่องลอยหายไปอย่างไม่รู้ตัว ความรู้เก่าออกไปมีแต่ความรู้ใหม่เข้ามา จากบุคคลที่กล้าทำ กล้าคิด กล้าแสดงออกต้องอยู่อย่างสงบเสงี่ยมเจียมตัวกระทำตามสิ่งที่ครูฝึกสั่งไม่คิดอะไรทั้งสิ้น ความมั่นใจที่มีอยู่ในตัวของบุคคลที่เคยมีจึงสูญหายไป ชีวิตที่มีความยากลำบากในรั้วทหารเป็นช่วงที่ยากเย็นแสนเข็ญเนื่องจากความกลัวที่เกิดขึ้นจากการทำงานของอำนาจด้านลบ (การลงโทษ) ทหารเกณฑ์บางคนจึงต้องแสวงหาหนทางที่จะแหกกฎด้วยการหนีหรือการกระทำการใด ๆ ก็ได้ทั้งในและนอกกฎหมายเพื่อไม่ให้ชีวิตตนเองต้องเข้าไปผูกติดกับความยากลำบากไม่ว่าจะเป็นการใช้เส้นสาย ยัดเงินเงินใต้โต๊ะ การแก่งแย่งที่เป็นเท็จหรือการทำให้เป็นบุคคลไม่ได้ขนาด รวมไปถึงบัญชีรายชื่ออาชญากร จนกระทั่งเปลี่ยนตัวบุคคลเข้ารับการฝึกแทน

การต่อต้านที่เกิดขึ้นกับการเป็นทหารเกณฑ์มิได้เริ่มต้นขึ้นจากการเข้ารับการฝึกแต่เริ่มต้นตั้งแต่กรรมวิธีที่สถาบันค่ายทหารใช้ในการคัดเลือกบุคคลเข้าไปเป็นทหารเกณฑ์ ทั้งหมดนี้ล้วนมาจากภาพประกอบปรากฏต่อสาธารณะเกี่ยวกับการเป็นทหารเกณฑ์ยังคงดู “น่ากลัว” อันเกิดจากการฝึกหรือเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นความรู้ชุดใหญ่ที่เข้าไปทำงานในระดับจิตใจและความรู้สึกของปัจเจกชนทั่วไป รวมถึงผู้ที่เข้ามาเป็นทหารเกณฑ์ ดังคำบอกกล่าวของพลฯ โหม่งหนุ่มรูปหล่อที่เข้ามาเป็นทหารเกณฑ์ร่วมกับผู้วิจัยได้เผยความรู้สึกให้ฟังว่า

“...ไม่ทำให้มันเป็นหน้าที่ เราได้รับการสอนมา รอคำสั่งอย่างเดียว ห้ามแสดงออกหรือห้ามแสดงความคิดเห็นหรือว่าการกระทำอะไรไม่ได้เกี่ยวกับเรา ห้ามคิดเอง เพราะมันไม่ได้ ทหารต้องทำตามคำสั่ง เราเป็นพลทหารมันต้องเป็นลำดับขั้นตอนใช่ไหม..เราต่ำที่สุด เล็กที่สุดในกรมกอง เราก็ต้องทำตามรุ่นพี่ครู ผู้ฝึก ผบ. ตอนแรกก็กลัวนะ กลัวว่ามันไม่ใช่ทางของเรา เราไม่พร้อมที่จะรับโลกแบบนี้ เพราะว่าเราไม่เคยเจอโลกแบบนี้มาก่อน มีฟังจากเพื่อนตลอดเลยว่าเป็นอย่างไรบ้าง ทหารอย่างโน้นอย่างนี้ เพื่อนก็เล่าให้ฟังประมาณโน้นประมาณนี้ กลัวเพราะว่าเรายังไม่เผชิญกับมันสักที พอเผชิญแล้วจริง ๆ นะก็คือไม่กลัวไป...”

(พลฯ โหม่ง นามสมมติ อายุ 23 ปี)

การฝึกที่เข้มข้นในช่วงระยะเวลา 70 วันที่มุ่งเน้นให้พลเรือนได้ปรับเปลี่ยนตนเองมาสู่ความเป็นทหารเกณฑ์ สถาบันทหารต่างทยอยใส่หลักสูตรว่าด้วยความเป็นทหารอย่างเป็นระบบ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจึงเป็นเรื่องที่ยากลำบากสำหรับผู้ที่เป็นทหารเกณฑ์ ผู้ที่สูบบุหรี่หรือยาเสพติดที่ต้องสูบบุหรี่หรือเสพเป็นประจำตอนที่ยังคงคราบของพลเรือนต้องมาหยุดชะงักจนกระทั่งลงแดงขณะฝึก รวมไปถึงปฏิกิริยาเคมีชีวภาพของร่างกายที่ต้องปรับสภาพให้เข้ากับการฝึก ซึ่งพบว่าความเจ็บป่วยเมื่อเข้าสู่ทางด้านร่างกายเกิดขึ้นบ่อยมากในช่วงของการฝึกใหม่ๆ จึงเป็นหนทางของแผนการ “อู้” ของทหารเกณฑ์บางนายที่ไม่อยากทำการฝึกโดยแสดงอาการ “ป่วยปลอม ป่วยการเมือง หลบ เลี่ยง” แต่ก็ได้เดินไปได้ระยะหนึ่งเท่านั้นช่วงเวลาหลังจะเป็นผู้ป่วยจริงๆ เท่านั้นผู้ที่มีอาการหอบ แขนขาไม่สมบูรณ์ (ได้รับอุบัติเหตุก่อนมาเป็นทหารเกณฑ์) เป็นต้น การต่อต้านนอกจากการแสดงออกทางด้านร่างกายยังแสดงออกทางด้านจิตใจผ่านการแสดงออกความรู้สึกที่ไม่พึงพอใจต่อการฝึกด้วยข้อความที่เขียนลงในสมุดประจำตัวของทหารเกณฑ์รวมถึงคราบน้ำตาลบนหมอนที่มีให้สัมผัสในบางเวลาที่รู้สึกท้อถอยอย่างไรก็ตามการฝึกดำเนินการไปเรื่อยๆ พร้อมๆ กับการปรับเปลี่ยนสภาพร่างกายที่แข็งแรงขึ้น จิตใจเข้มแข็งขึ้น การลงโทษก็เพิ่มมากขึ้นรวมถึงการแสดงปฏิกิริยาต่อต้านก็เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วยเล่ห์เหลี่ยมของการต่อต้านยังมีช่องทางแสวงหาประโยชน์มากขึ้นตามไปด้วย

การฝึกเพื่อปลูกฝังระเบียบวินัยให้เกิดขึ้นกับทหารเกณฑ์มีทั้งความหนัก ความเหน็ดเหนื่อยสมราคาับความเป็นทหารที่มีระเบียบแบบนาคาภูมิสวมใส่ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการลงโทษที่อาจจะ “ช้อมมากกว่าการสอน” ในบางชั่วโมงของการฝึก การช้อมมากเท่าไรเหมือนกำลังของการฝึกจะน้อยลงเท่านั้นพร้อมกับการต่อต้าน คำทอในใจ (เมื่อไหร่จะพอ ยังไม่ดีอีกหรือ อย่าให้ถึงที่กูบัง อย่าผ่านหน้าบ้านกูเดียวโดนแน) (คำบ่นของเพื่อนทหารเกณฑ์รวมทั้งผู้วิจัยที่เข้ารับการฝึก) เนื้อหาสาระคือการอาฆาตมาดร้ายต่อผู้ที่ทำการสั่งการฝึก เพื่อนทหารเกณฑ์จะเป็นอย่างนี้เสมอเมื่อทำการฝึกในชั่วโมงของการฝึกปกติ นอกเหนือจากนั้นการต่อต้านที่เกิดขึ้นคือการตั้งคำถามแก่ผู้ที่ทำการฝึกว่า “พวกเรา (ทหารเกณฑ์) ผิดอะไร / ยังทำได้ไม่ดีอีกหรือ” ที่ตั้งขึ้นภายในใจหรือภายในกลุ่มที่ทหารเกณฑ์มักจะจับกลุ่มคุยกันมีทั้งเรื่องการฝึก การกระทำของบรรดาครูทหารใหม่ ครูนายสิบหรือจากชุดครูฝึกที่เป็นเสียงกระซิบภายในของทหารเกณฑ์ด้วยกันเองได้แต่พูดคุยกันแต่ไม่สามารถกระทำหรือแสดงออกมาได้ สิ่งที่แสดงออกมากนั้นคือการปฏิบัติที่ไม่ต้องการการลงโทษเพราะ “ความกลัว” เลยจะต้องทำให้ดี

การต่อต้านที่เกิดขึ้นกับทหารเกณฑ์ในช่วงตลอดระยะเวลาของการฝึกเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้ที่ถูกควบคุมทั้งร่างกายและจิตใจให้อยู่ภายใต้กรอบของการเป็นทหารเกณฑ์ “ที่ต้อง” “ที่จะ” “ที่ควร” ที่พึงปรารถนาของสถาบันทหารเป็นเพียง “ความรู้สึก” ที่ไม่ต้องการปฏิบัติเพียงเท่านั้น สิ่งที่เกิดขึ้นจึงกล่าวได้ว่าการต่อต้านพึงมีให้เห็นตลอดระยะเวลาของการฝึก เป็นเรื่องเล็กน้อยๆอันเกิดมาจากการบังคับที่เกิดมาจากสถาบันทหาร ดังนั้นการต่อต้านพึงมีให้เห็นเฉพาะช่วงเวลาของการฝึกเท่านั้น หลังจากเสร็จสิ้นการฝึกการต่อต้านหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อขณะนั้นฝึกนั้นก็สูญหายไป ยังคงเหลืออยู่ในระบบของความคิดที่ไม่ต้องได้รับการลงโทษ หรือไม่ต้องต่อต้านรับฟังแต่ไม่ทำเพราะไม่มีโทษ

บทสรุป

การจัดระเบียบวินัยในศตวรรษที่ 21 ยังคงเป็นผลผลิตมาจากองค์ความรู้ก่อนหน้านั้นระเบียบวินัยถูกให้ความสำคัญกับรายละเอียดปลีกย่อยมากกว่าที่จะเหมารวมที่เคยปฏิบัติมา มนุษย์ยังคงถูกระงับจากโครงสร้างจากสถาบันทางสังคมและบริบททางสังคมและพยายามหลีกเลี่ยงออกจากโครงสร้างนั้นด้วยการสร้างความเป็นตัวของตนเองขึ้นมามีลักษณะหลือมล้ำกันอยู่เสมอ แต่การตัดสินใจสุดท้ายสุดท้ายที่ตัวของมนุษย์ผู้นั้นว่าเลือกที่จะเชื่อและปฏิบัติตามสิ่งที่ยอมรับอย่างไม่มีข้อสงสัยพร้อมกับการปฏิบัติซ้ำ ๆ อย่างนั้นจนกลายเป็นพฤติกรรม เป็นนิสัย ที่ไม่มีใครบังคับแต่ก็ปฏิบัติอยู่ ความมีระเบียบวินัยแบบทหารบรรดาทหารเกณฑ์ต่างรับรู้และปฏิบัติได้อย่างอัตโนมัติเมื่ออยู่ในสถาบันค่ายทหาร เข้าใจในระบบของทหาร สวมใส่เครื่องแบบและมีลักษณะท่าทางเป็นทหารมากกว่าความเป็นพลเรือนอันเป็นที่เข้าผสมอยู่ระหว่างร่างกายและจิตใจเป็นความเชื่อมโยงระหว่างอำนาจ ความรู้ และวาทกรรมในระดับจุลภาคเชื่อมโยงกับระดับมหภาคเป็นชุดความรู้ชุดหนึ่งที่ทหารเกณฑ์พึงรับรู้และเข้าใจกลายเป็นวาทกรรมที่กำหนดความรู้และทำการสถาปนาอำนาจให้แก่ระบบสถาบันต่างๆที่มีอยู่ในรัฐ สถาบันเหล่านี้ได้ใช้อำนาจแห่งวินัยภายใต้วาทกรรมต่าง ๆ มาการจัดประเภท จำแนก และวางรูปแบบการฝึกฝนสร้างวินัยให้แก่พลหมู่สมาชิกเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และใช้วิธีควบคุมผ่านการจ้องมอง ตรวจสอบ สร้างวินัยให้เกิดแก่ผู้ถูกจ้องมองหรือถูกควบคุมให้เข้าไปปฏิบัติใช้โดยการควบคุมฝึกฝนตนเอง โครงสร้างอำนาจดังกล่าวถูกพัฒนาให้เป็นระบบการปกครองแบบชีวญาณที่ซึ่งอำนาจถูกเชื่อมโยงตั้งแต่รัฐไปจนถึงปัจเจกและทั้งหมดนี้ถูกทำให้เป็น "ปกติ" โดยไม่เกิดคำถามหรือการต่อต้าน นี่คือเทคนิควิธีทางอำนาจในสังคมยุคสมัยใหม่ ขณะที่ทุกสถาบันทางสังคมได้สร้างความมีระเบียบวินัยขึ้นและค่ายทหารก็เช่นเดียวกัน การจัดสรรอย่างสวยงามระหว่างพื้นที่กับเวลานั้นยังคงเป็นเครื่องมือในการสร้างระเบียบวินัยได้เป็นอย่างดี เสมือนจับบุคคลเข้าไปยังช่องตำแหน่งของตัวเองและใช้ร่างกายที่มีมีระเบียบวินัยนี้ได้อย่างคุ้มค่า โดยบรรจุชุดของความรู้ต่างๆเข้าไปอย่างต่อเนื่อง ทหารเกณฑ์จึงเรียนรู้การปฏิบัติในสถาบันค่ายทหารทั้งนี้ก็สามารถปรับเปลี่ยนความเข้มข้นของการปฏิบัติอย่างทหารได้เมื่อสถานที่เปลี่ยนไป

หากเทียบเคียงการเปลี่ยนผ่านจากปัจเจกบุคคลให้มาเป็นทหารเกณฑ์ด้วยวิธีการอาศัยชุดความรู้ของความเป็นทหารใส่ไปยังร่างของผู้ที่เข้ามาเป็นทหารเกณฑ์กับแนวคิดของฟูโกต์กับแนวคิดของอิทัปปัจจยตาของตะวันตกในความเห็นของผู้วิจัยอาจมีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือในทุกๆ ปริมาณหรืออนุภาคของปริมาณก็ตามของทุกสิ่งในโลกนี้ ประกอบอยู่ด้วยกฎเกณฑ์และอาการของอิทัปปัจจยตา (พุทธทาสภิกขุ, 2537) อาการอย่างนี้คืออาการที่สำคัญที่สุดคือไม่เป็นอย่างอื่น แต่จะเป็นอย่างนี้ จะไม่เป็นอย่างอื่น ต้องเป็นไปเช่นนั้น ทหารจะเป็นทหารได้อย่างไรถ้าไม่มีการฝึกและให้วิชาความรู้แบบทหาร มนุษย์ยังคงเป็นแค่ตัวหนึ่งความตั้งอยู่แห่งธรรมดา เป็นแค่ธาตุที่ประกอบกันขึ้นมา เป็นร่างธรรมชาติที่ปราศจากการเรียนรู้ เมื่อมนุษย์ได้รับการสั่งสอนอบรมในเรื่องต่างๆ ในชีวิตมนุษย์จึงกลายเป็นผู้ที่มีอารยะ ให้ความรู้อะไรไปแก่ผู้รับมักจะเกิดผลอย่างนั้น หวานเมสึดถั่วก็ยอมได้ ถั่ว ปัจเจกที่เป็นพลเรือนเมื่อใส่ชุดความรู้ทหารก็ยอมที่จะได้วิชาทหาร อิทัปปัจจยตาคือความบอกเหตุว่า เพราะความที่เมื่อมีสิ่งนี้สิ่งนี้เป็นเหตุ สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น อีกด้านหนึ่งเมื่อเกิดมาแล้วมนุษย์ถูกบัญญัตินามและได้รับการอบรมบ่มเพาะตามกฎหมายและค่านิยมทางสังคม จนรู้สึกร่างกายชีวิตจิตใจนี้มีความเป็นตัวเป็นตน เป็นเอกลักษณ์ของตัวเองไม่มีใครเหมือนและไม่เหมือนใคร แต่ถ้าลองพิจารณาให้ลึกซึ้งจริง ๆ แล้ว ความเป็นเรา และเอกลักษณ์ของเรา หรือความเป็นตัวเป็นตนของเรา ล้วนแล้วแต่อยู่ภายใต้กรอบ ภายใต้กฎเกณฑ์ และภายใต้บริบททางสังคมที่เราเกิดขึ้นและเติบโตมาทั้งนั้น เราจึงหาข้ออิสระชนซึ่งมีเจตจำนงเสรี ดังเช่นที่เคยได้ยินเสมอ ๆ ในคำขวัญของฝ่ายเสรีนิยมประชาธิปไตยไม่ได้ เราลองเป็นตัวเราแบบแหวกกรอบทางสังคมดูก็ได้ และจะได้พบว่าการอยู่อย่างคนนอกกรอบจะถูกควบคุม ถูกกดดันจากสังคม โดยมีคนที่ใกล้ชิดที่สุดของเราเป็นตัวหนุนอย่างไรบ้าง จากตัวอย่างข้างต้นนั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่าตัวสิ่งที่เรียกว่าชีวิตและร่างกายของเราในทางรูปธรรมนั้นก็จะเป็นไปตามกฎของเหตุและผล เป็นไปตามกระแสการปรุงแต่งของสิ่งต่าง ๆ มากมายทั้งในทางธรรมชาติและในทางสังคม ทั้งที่เป็นเหตุและที่เป็นผล หาใช่ตัวตนจริงจัง แน่นนอน ตายตัว เป็นเอกบุรุษที่มีเจตจำนงเสรีแต่อย่างใดไม่ เจตจำนงเสรีจะมีได้ก็ต่อเมื่อเราเข้าใจกระแสแห่งการปรุงแต่งของเหตุปัจจัย และเข้าถึงสัจภาวะโดยสิ้นเชิงแล้วเท่านั้น มิเช่นนั้นเราก็จะเป็นได้แค่เพียง ผู้ที่เป็นไปตามกระแสแห่งการปรุงแต่งของเหตุปัจจัยเท่านั้นเอง

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพและสมสุข หินวิมาน. (2553). *สายธารนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับการสื่อสารศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- ขจร สุพานิช. (2505). *ฐานันดรไพร่*. พระนคร: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- จามรี เชียงทองและสุนทร สุขสรณจิต.(ผู้แปล). (2555). *มิเชล ฟูโกต์: แปลจาก แปรี่ สมาร์ท*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ชุตนักคิดและความคิด ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2545). *สัญญาวิทยา, โครงสร้างนิยม, หลังโครงสร้างนิยมกับการศึกษารัฐศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: วิชาษา.
- ณัฏยา กระจำจสินธุ์. (2540). *การเรียนรู้วัฒนธรรมของกรมทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) ในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทองกร โภคธรรม. (2545). บท “ร่างกายใต้บังคับการ” จาก Surveiller et punir (เฝ้าระวังและลงโทษ) ของมิเชล ฟูโกต์ : บทแปลและบทวิเคราะห์ลีลาการเขียน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทองกร โภคธรรม.(ผู้แปล). (2547). *ร่างกายใต้บังคับการ: แปลจาก Surveiller et punir, ของ Michel Foucault*. กรุงเทพมหานคร: คบไฟ.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2551). *มิเชล ฟูโกต์ Michel Foucault*. กรุงเทพมหานคร: วิชาษา.
- พุทธทาสภิกขุ. (2537). *อทิปปัจฉยา: ธรรมโฆษณ์ของพุทธทาส. ธรรมทานมูลนิธิ*: เชียงใหม่.
- วริษา ทานัน. (2552). *การจัดระเบียบวินัยร่างกายกับแบบแผนการบริโภคอาหาร : กรณีศึกษา นักเรียนโรงเรียนประจำแห่งหนึ่งในจังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2552). *คิดอย่างมิเชล ฟูโกต์ คิดอย่างวิพากษ์ จากวาทกรรมของอัตบุคคลถึงจุดเปลี่ยนของอัตตา*. พิมพ์ครั้งที่ 1 เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Foucault, Michel. (1991). *Discipline and Punish : The Birth of Prison*. Sheridan. Alan (trans.). New York: Penguin Books.
- Herd, Michael. (1995). *The withering of civil society*, 27-44. Social Text 45,14/4 (Winter).
- Keijzer, N. (1978). *Military Obedience*. The Netherlands: Alphen aan Rijn.